

УДК 81'42:004.738.5

Ваховський В. — ст. гр. МГ-200

Відокремлений структурний підрозділ «Тернопільський фаховий коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя»

ПОЕЗИЯ ВАСИЛЯ СТУСА У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Науковий керівник: викладач Степусишин С.

Vakhovskyi V.

Separate Structural Subdivision «Ternopil Professional College of Ternopil Ivan Puluj National Technical University»

VASYL STUS'S POETRY IN THE FORMATION OF CULTURAL IDENTITY

Supervisor: lecturer Stepusyshyn S.

Ключові слова: Василь Стус, патріот, поезія, незламність.

Keywords: Vasyl Stus, patriot, poetry, sacrifice

«Він рвав словами сторінки,
Строфою нищив стіни й камінь,
Думки – сильніші від ріки,
А в кожному вірші свій орнамент.»
Ваховський Віталій

Культурна ідентичність українського народу ґрунтується на прагненні до свободи, самобутності, історичній пам'яті та національній свідомості.

У формуванні та збереженні української нації безцінною є постать Василя Стуса, який у горнілі життєвих випробувань зберіг духовну суверенність та людську гідність. Творчість поета, зрощена на вищому моральному законі, належить до унікальних знакових явищ в українському поетичному просторі. Він увійшов в історію як лицар свободоловства та незламності.

Дата народження поета 7 січня 1938 року (с. Рахнівка на Вінничині) збіглася з днем народження Ісуса Христа. Глибоко віруючий теолог С. Покутник припустив спорідненість Василевого майбуття з Христовою долею, його жертвністю і Голгофою ранньої смерті.[1]

Уже в шкільні роки Стусові стає близькою ідея життя на максимумі, коли він готовий відповідати за кожне своє слово і вчинок. Поет згадував: "Ще в школі я щодень влаштовував собі сповідь. Що за день зробив доброго, що злого?"

Нерозривність та абсолютна чесність Стусового життя і творчості вражає та надихає.

Наскрізним гаслом тернистого шляху поета стають рядки: «Жив, любив і не набрався скверни, ненависти, прокльону, каяття».

Поет-патріот... Він своєю творчістю сформував власну життєву філософію і зумів подолати світовий трагізм буття та смерті. Медитативні роздуми про призначення людини, приреченості, трагічної долі пронизують поезію після 1972 року.

«Я так і не збагнув і досі ще не знаю, // чи світ мене минає, чи я його минув.»

Поезія цього періоду транслює «цілковиту внутрішню неспромогу компромісу з тим, що нищить особу і головну фортецю особисто-святого — націю» [3].

Образ України, за котрою так стужилося несамовите серце її сина не полишає його до останнього подиху.

«І даленіє дальна Україна – ошукана, оспала, навісна»

«Такий близький ти, краю мій, // і безнадійно так далекий»

Трагічний стоїцизм Стуса демонструє прийняття власної долі, повну свободу духу в неволі. Для нього смерть - це продовження життя: «Як добре те, що смерті не боюся».

Щоденник душі поета розкриває мотиви самотності, що пояснюють переживання містичного досвіду ліричного героя, його прагнення до абсолюту, відірваність від земного.

«Доля – всепам'ятна, всечула, всевидюща...»

«Хай життя – одне стернисте поле, // Але перейти – не промину».

Попри трагізм, у творчості Василя Стуса присутня семантика «світної любові».

«Тільки тобою білий святиться світ...//Тільки тобою серце кричить моє...//Тільки тобою сили мені стає далі мені брести хугою світовою, // тільки Тобою, тільки Тобою.»

В листах до сина поет окреслює універсальне поняття любові: "...люди мають жити, як янголи: з любов'ю одне до одного ... ми, брати — люди, рівні, чесні, богоподібні, всесильні, незламні, кришталеві. Усе, що ми зробимо доброго, піднесе небо ще вище, від нашої доброти хмари стануть біліші, а небо — голубіше, а сонце — ясніше" (Лист до сина від 25.04.1979 р.). 3 жовтня 1983 р. у вітальному листі до 17-річного сина поет пише: "Вміти любити — то велике вміння. Любов — то, може, єдина справжня квітка, подарована людині Богом. Тільки в любові людина розумна. І навіть, що більше, дужче любиш — то розумнішаєш. Інших квіток, кращих за цю, квітку любові, я не знаю..." [4]

«Це — говорить кров, // що любити — значить існувати, // бо життя — любов».

Василь Стус переконаний, що справжня любов підносить і наповнює людину, допомагає віднайти сенс життя.

Сила творця «Палімпсестів» полягає в тому, що він віднайшов себе в плетиві любові та ненависті, зневаги й захоплення, віри й зневіри [3].

Незламність духу, творча самодостатність, свідомо жертвоність витворили феномен вільної людини в неволі, явивши світові справжнього українського поета.[2]

«Та зараз крок його

І дихання, і стукіт в кожному слові...»

Список використаних джерел:

1. Г. М. Грицина «Уроки української літератури. 11 клас: Навчальний посібник.- Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 200 С. 204.2003
2. Коцюбинська М. Х. Незабутні шістдесяті. Василь Стус / Михайлина Коцюбинська // Мої обрії : у 2 т. / Михайлина Коцюбинська. — К. : Дух і літера, 2004. — Т. 2. — С. 3–184.
3. Шерех Ю. Трунок і трутизна (Про «Палімпсести» Василя Стуса) // Пороги і Запоріжжя. Література. Мистецтво. Ідеологія : у 3 т. / Юрій Шерех. — Х. : Фоліо, 1998. — Т. 2. — С. 105–135. 2009
4. Лист до сина від 3.10.1983р. URL: <https://stus.center/p/list-do-sina-vid-3101983-r-842436> (дата звернення 07.04.2026)